

Lunds universitet
Sociologiska institutionen

Personlig identitet och social kategorisering

Identitet i en småstad

Författare: Hampus Petersson
Kandidatuppsats: SOCK01, 15 hp
Vårterminen 2012
Handledare: Bo Isenberg

ABSTRAKT

Författare: Hampus Petersson

Titel: Personlig identitet och social kategorisering – identitet i en småstad

Kandidatuppsats: SOCK01, 15 hp

Handledare: Bo Isenberg

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur intervjupersonerna, boende i ett villaområde i en mindre stad, konstruerar en identitet utifrån sin egna upplevda närmiljö. Med detta syfte ska även dessa två frågeställningar besvaras: *Hur identifierar intervjupersonerna sig själva utifrån sin egna upplevda närmiljö?* som följs av: *Hur identifierar intervjupersonerna andra boende i samma stad utifrån sin egna upplevda närmiljö?*

Uppsatsen består av material insamlat från sex semistrukturerade intervjuer av personer boende i samma villaområde. Metoden för tolkning av materialet bygger på en fenomenologisk och hermeneutisk grund. För att bidra med en teoretisk förståelse för mitt material har jag främst använt mig av Paul Ricoeurs uppdelning mellan identitet som selfhood och sameness och John C Turners teori om social kategorisering. För att bidra med en förståelse för platsens betydelse för identitetsskapande har jag använt mig av John Agnews uppdelning mellan place och space.

Uppsatsens resultat visar att intervjupersonerna identifierar sig själva utifrån normer som råder i deras närmaste miljö. Intervjupersonerna tillskriver sig själva och sina grannar vissa egenskaper och attribut utifrån föreställningar om hur en boende i området anses vara. Denna identitet visar sedan hur de identifierar människor boende i andra områden i samma stad. Intervjupersonerna skapar sociala grupper baserade på olika egenskaper och attribut som de sedan ställer mot sin egna grupps normer. På så vis har intervjupersonerna, genom att definiera sig själva och sina grannar, distanserat sig från andra områden i staden och de människor som de inhyser. De har gjort tydliga gränser mellan vilka de anser sig tillhöra, och vilka de inte anser sig tillhöra.

Nyckelord: Identitet, social kategorisering, småstad, Paul Ricoeur, John C Turner, John Agnew

Innehållsförteckning

Kapitel:

Sida:

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	1
1.2 Uppsatsens disposition	2
2. Vetenskaplig kontext och tidigare forskning	2
2.1 Småstad och storstad	2
2.2 Chicagoskolans inflytande	3
2.3 Etablerade och outsiders.....	4
2.4 Plats och identitet	4
3. Teoretiska ingångar	5
3.1 Identitet som selfhood och sameness	5
3.2 Identitetsskapande som en inre respektive yttre process.....	6
3.3 Social kategorisering	7
3.4 Platsens betydelse - place och space	7
4. Metod	8
4.1 En fenomenologisk grund – fokus på livsvärlden.....	9
4.2 Hermeneutisk meningstolkning.....	9
4.3 Semistrukturerad intervju	10
4.4 Förförståelse	10
4.5 Urval.....	11
4.6 Genomförande	12
4.7 Etiska överväganden	13
5. En presentation	14
5.1 En presentation av intervjupersonerna	14
5.2 ”En lagom stor stad”	15
5.3 Bostadsområden	15
6. Analys	16
6.1 Att kategorisera sig själv	17
6.1.1 En typisk backabo	17
6.1.2 Medelsvensson som social grupp.....	18
6.1.3 Att kategorisera en medelsvensson.....	18
6.1.3.1 ”Vanliga ordinära jobb”.....	19
6.1.3.2 Att kategorisera sig själv utifrån bakgrund.....	19

6.1.3.3 "Mellanskiktet".....	20
6.1.4 Backa som levd plats.....	21
6.2 Att kategorisera andra	22
6.2.1 Björkholmen – "Gräddhyllan".....	22
6.2.2 Harberget och Grönadal som "problemområden"	24
6.2.3 Att bilda sig en uppfattning	25
6.2.4 Att identifiera en harberget- respektive grönadalsbo	26
7. Slutdiskussion	28
7.1 Vidare forskning.....	30
Källförteckning.....	31
Bilaga 1.....	33
Bilaga 2.....	35

1. Inledning

Jag har alltid använt sociologin som ett redskap för att förstå min omgivning och min plats i en social värld. När jag skulle påbörja min kandidatuppsats i sociologi så var det mer eller mindre givet att jag skulle skriva om någonting i min närhet; någonting som jag själv erfarit och vill förstå närmare. Jag valde att återvända till min hemstad, en mindre stad i södra Sverige, och det villaområde jag en gång i tiden växte upp i. Jag intresserade mig över huruvida människors närmiljö, och de människor som de har runt omkring sig, påverkar deras uppfattningar om sig själva och andra i staden. Att bo i ett bostadsområde innebär att ingå i en gemenskap. Folk i samma bostadsområde har ofta lika förutsättningar när det gäller inkomst och levnadsstandard. Kan detta påverka hur människor uppfattar andra bostadsområden och de människor som de inhyser? Jag som själv är uppvuxen i staden där studien äger rum vet att vissa områden anses vara farliga och otrygga, medan andra bostadsområden anses vara mer exklusiva. Detta är något jag fått höra sedan jag var liten. Min egna upplevda närmiljö fick mig som barn att uppleva att jag kom från ett tryggt område, men att staden också bestod av områden som inte alls var som mitt. Jag förstod således också att de människor som de bostadsområdena inhyser måste skilja sig från mig på något sätt. Med dessa funderingar som grund påbörjade jag författandet av den här uppsatsen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Mitt syfte med uppsatsen är att undersöka hur intervjupersonerna, boende i ett villaområde i en mindre stad, konstruerar en identitet utifrån sin egna upplevda närmiljö. Med detta syfte ska även dessa två frågeställningar besvaras: *Hur identifierar intervjupersonerna sig själva utifrån sin egna upplevda närmiljö?* som följs av: *Hur identifierar intervjupersonerna andra boende i samma stad utifrån sin egna upplevda närmiljö?* Med den egna upplevda närmiljön syftar jag på det villaområde där intervjupersonerna bor. För att få svar på frågeställningarna har jag använt mig av sex djupgående intervjuer som jag sedan tolkat utifrån mitt teoretiska underlag. Dessa tar i sin tur avstamp i den franske filosofen Paul Ricoeurs (1992) identitetsbegrepp och hans uppdelning mellan identitet som selfhood och sameness. Vidare har jag även fokuserat på socialpsykologen John C Turners (1987/1999) teorier om social kategorisering. För att bidra med en ökad förståelse för platsens betydelse för identitetsskapande har jag använt mig av John Agnews uppdelning mellan place och space. Som metodologiskt tillvägagångssätt intar jag en fenomenologisk och hermeneutisk infallsvinkel för att förstå mitt material, där jag försöker tolka och förstå intervjupersonernas upplevda livsvärld.

1.2 Uppsatsens disposition

I kapitel två, "Vetenskaplig kontext och tidigare forskning", kommer jag att diskutera det forskningsområde som uppsatsen positionerar sig i. I kapitel tre följer en presentation av uppsatsens teoretiska ingångar. Här kommer jag klargöra för de teoretiska teorier som jag kommer använda mig av för att förstå mitt material. I kapitel fyra så kommer mitt empiriska material och metodologiska tillvägagångsätt diskuteras. Kapitel fem, "En presentation", kommer fungera som ett kapitel som introducerar läsaren i den nödvändiga information som kommer behövas för att få en bättre insikt i analysens innehåll. Här följer en presentation av intervjupersonerna, av staden studien äger rum i samt de bostadsområden som kommer att nämnas i analysen. Kapitel sex består av analysen av mitt insamlade material. Här applicerar jag mitt teoretiska ramverk på mitt empiriska material, för att på så sätt försöka uppfylla mitt syfte och besvara mina två frågeställningar. I kapitel sju, "Slutdiskussion", kommer jag att diskutera de viktigaste slutsatserna och resultat som analysen visade. Avslutningsvis följer kapitel åtta, "Vidare forskning". Där kommer jag att ge förslag på hur vidare studier av min uppsats kan tänkas att vara utformade.

2. Vetenskaplig kontext och tidigare forskning

Tanken med det här kapitlet är att ge en bild av den vetenskapliga kontext som uppsatsen positionerar sig i. Till att börja med kommer jag att problematisera synen på småstad respektive storstad. Vidare kommer jag att presentera två klassiker som varit betydande inom sociologin och forskningen om städer och bostadsområden. Avslutningsvis kommer jag att lyfta fram två mer samtida forskningspublikationer som jag också anser har varit betydande för att förstå sambandet mellan plats och identitet.

2.1 Småstad och storstad

Uppsatsen positionerar sig i ett forskningsområde som främst varit fokuserad på att beröra storstäder. Jag anser det därför vara av vikt att diskutera huruvida sociala relationer i småstäder respektive storstäder anses skilja sig åt. Sociologen Zygmunt Bauman (2010: 59) förklarar det sociala livet i storstaden som en plats där vi "lever bland främlingar, bland vilka vi själva är främmande". Bauman poängterar även att vi inte kan stänga in främlingarna eller hålla dem på avstånd; vi måste förhålla oss till dem på ett eller annat sätt (Ibid). Bauman belyser en intressant sociologisk fråga; det sociala livet i staden. Men hur definieras staden? Bauman ger ingen definition, utan använder enbart ordet "storstad". I Sverige härstammar begreppet "stad" från den tid då den svenska kronan, dåvarande staten, utsåg stadsprivilegier. Idag är det i stället av mer relevans att diskutera begreppet "tätort". Statistiska centralbyrån (2000) definierar en tätort som en ort med minst 200 invånare i samlad bebyggelse med

högst 200 meter mellan husen. Med Baumans citat aktualiseras en fråga; när det gäller mindre städer och tätorter, håller då fortfarande hans konstaterande? Den tyske filosofen och sociologen Georg Simmel (1995) beskriver i sin klassiska essä "Storstäderna och det andliga livet" småstadsmänniskan som storstadsmänniskans motpol. Medan livet i storstaden främst präglas av anonyma relationer mellan medborgarna, är relationerna i småstaden av en mer känslomässig och emotionell karaktär (Ibid: 196). I småstaden är människor inte främlingar gentemot varandra, tvärtom har de en starkade sammanhållning (Ibid: 204). Simmels beskrivning av en småstadsmänniska anser jag går att kopplas till sociologen Ferdinand Tönnies klassiska begrepp *Gemeinschaft*. Sociologen Johan Asplund diskuterar i sin bok *Essä om Gemeinschaft och Gesellschaft* (1991) Tönnies begreppspar. Till Gemeinschaft hör all förtrolig, privat och exklusiv samlevnad, medan Gesellschaft är det offentliga livet (Ibid: 63). Det vore således inte irrelevant att koppla Gemeinschaft till Simmels syn på småstadsmänniskan och Gesellschaft till den sammans definition av storstadsmänniskan. Gesellschaft ses som det opersonliga, det anonyma; tvärtom sin dikotoma motpol, Gemeinschaft, som ses som det personliga och förtroliga. Gesellschaft kännetecknas av storstadens anonymitet, och Gemeinschaft av relationer av mer familjär karaktär.

Anledningen till att jag diskuterar Simmel och Tönnies är för att problematisera bilden av storstad kontra småstad, och på vilket sätt människors sociala relationer ansågs skiljas åt. Jag ser Tönnies Gesellschaft som ett tillstånd som oundvikligt drabbar den enskilda människan som medlem i ett samhälle. Tillståndet kännetecknas bland annat av opersonliga men ömsesidiga relationer mellan människor; vi blir beroende av varandra i relationer där familjära och vänskapliga band inte behöver skapas. Dessa sociala formationer var något som Simmel kopplade till storstaden. Jag anser att de kännetecknande drag som Tönnies kopplade till Gesellschaft också går att finna i de städer och tätorter som vi betraktar som mindre idag. Även om staden till invånarantalet är litet, så lever vi fortfarande bland främlingar som vi inte känner. Dessa främlingar måste vi förhålla oss till på ett eller annat sätt. De studier som jag kommer att nämna nedan är samtliga utförda i större städer. Att använda mig av storstadsteoretiker för att presentera den tidigare forskningen ser jag emellertid inte som något problem. Jag menar att även den mindre staden bör betraktas som en komplex social miljö som inrymmer många olika sociala formationer, där människor är *medvetna* om andra, men inte känner dem.

2.2 Chicagoskolans inflytande

Mer omfattande sociologiska studier av staden togs för första gången på allvar upp av den forskningsensemble som växte fram i Chicago under 1920-talet, mer känd som Chicagoskolan. I ett samspel mellan teori och etnografiska fältarbeten försökte bland annat sociologen Louis Wirth (1964) förklara de nya former av socialt liv som formades i de moderna storstäderna. Den moderna människan,

menade Wirth (1964: 60), kännetecknas just av hennes koncentration till större städer. Wirth menade att synen på staden inte kan ges förenklade förklaringsmodeller. I stället behövs en mer sociologisk definition, det vill säga; att försöka förklara urbanism som *ett sätt att leva* (a mode of life). Fokus ska läggas på att förstå människors relationer och identifiera de specifika karaktäristiska dragen i staden (Ibid). På så sätt blev ett av de viktigaste bidragen från Wirth att visa hur stadens sociala mobilitet gjorde relationerna mellan olika samhällsgrupper instabila då staden är uppdelad i olika områden. Ju större staden är, menar Wirth, desto större blir den potentiella sociala differentieringen bland individerna (Ibid: 70). På så vis vidgades förståelsen av hur människor bygger upp sina liv, identiteter och sociala relationer i en stad och dess områden.

2.3 Etablerade och outsiders

Ett annat betydande arbete för att förstå sociala relationer i bostadsområden är Norbert Elias och John L. Scotsons *Etablerade och outsiders* (2010), som publicerades för första gången 1965. Undersökningen utspelar sig i tre bostadsområden i engelsk förort, kallad "Winston Parva". Ett av Elias och Scotsons viktigaste resultat av studien var hur de lyfte fram en ojämn maktfördelning mellan de olika områdena och dess invånare. De visade hur invånarna i det väl etablerade området ställdes mot nykomlingar, inflyttade från London. De nyinflyttade personerna sågs som outsiders i den bemärkelsen att de ansåg strida mot de etablerades normer och värderingar (Elias & Scotson 2010: 28). De visade hur de etablerades identitet baserades på normer och värderingar som bildade en gruppkarisma, där de betraktade sig som bättre än nykomlingarna (Ibid). Nykomlingarna, i sin tur, byggde en identitet där de ansåg sig underlägsna den etablerade gruppen. Elias och Scotson belyser även platsens betydelse vid identitetsskapande, och hur vissa områden associeras med vissa personer, som i sin tur anses bära vissa egenskaper och attribut.

2.4 Plats och identitet

2006 publicerade Katarina Gustafsson sin avhandling i pedagogik, kallad *Vi och dom i skola och stadsdel – Barns identitetsarbete och sociala geografier*. Gustafsson studerade hur barnen i en skola skapade en identitet utifrån sin egna närmiljö. Skolan låg i en förort till en större stad i Sverige, och barnen på skolan kom från främst två olika bostadsområden. Resultaten visade att barnen gjorde upp tydliga gränser mellan sig själva och andra, och hur vissa områden och dess invånare tillskrevs vissa egenskaper och associationer. Bland annat så sågs barn från ett område, kallat Tallvik, vara "rikemansbarn", medan ett annat område, kallat Skogskullen, sågs som ett problemområde (Gustafsson 2006: 159). Gustafssons avhandling ger ett viktigt bidrag i förståelsen för den rumsliga betydelsen för

formandet av en identitet av både sig själv och andra. Att förstå hur barn tillskriver sig själva och andra en identitet utgör en god grund för min uppsats. Barnen bär med sig normer och uppfattningar från sin närmiljö som sedan kommer till uttryck på skolgården. Jag vill emellertid försöka förstå varifrån de här uppfattningarna och normerna härstammar. Hur kan de ses som en produkt av den närmiljö individen rör sig i?

År 2010 publicerades Elias Le Grands avhandling i sociologi "Class, Place and Identity in a Satellite Town". Där undersökte han identitetsskapande bland unga vita arbetarklassungdomar i en förort till London. Genom etnografiskt fältarbete och analyser av hemsidor, tidningar och populärkultur visade Le Grand hur intervjupersonerna befäste en egen identitet, dels utifrån hur de upplevde sin egna närmiljö, dels av hur samhället i stort förmedlade en viss syn på området de bor i (Ibid: 151).

Le Grands fynd i sin avhandling ger värdefull information om den rumsliga aspektens väsentliga roll i formandet av en identitet. Han visar hur en gemenskap har byggts upp bland de boende i området och hur tydliga gränser har dragits mellan dem och andra. Dessutom blir Le Grands upptäckter ett viktigt bidrag till diskussionen om huruvida globaliseringen har förändrat våra lokala relationer, argumenterat av bland annat Jan Aart Scholte (2000: 228), professor i politik och internationella studier. Scholte argumenterar bland annat för att de lokala relationerna har försvagats i en globaliserad värld, och att de har blivit av mindre betydelse i hur vi konstruerar våra identiteter. Le Grand visar å andra sidan hur den rumsliga aspekten fortfarande är en viktig del i identitetsskapandet.

3. Teoretiska ingångar

I det här kapitlet kommer jag att presentera de ingångar jag kommer att använda mig av för att på ett teoretiskt plan kunna förstå mitt material. Jag kommer börja med att diskutera Paul Ricoeurs identitetsbegrepp och hans uppdelning mellan identitet som selfhood och sameness. För att bidra med ytterligare förståelse för Ricoeurs syn på identitet så kommer jag att använda mig av socialpsykologen John C Turners teorier om social kategorisering. Avslutningsvis kommer jag att diskutera John Agnews uppdelning mellan place och space.

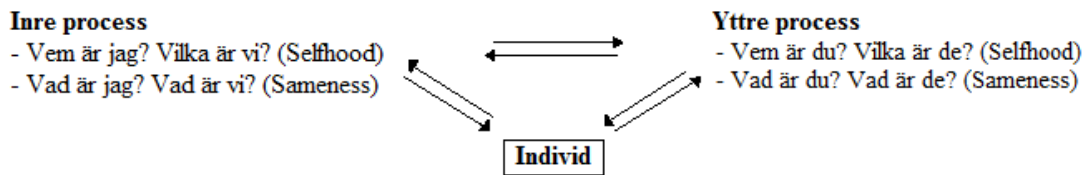
3.1 Identitet som selfhood och sameness

Den franske filosofen Paul Ricoeur (1992) diskuterar den personliga identiteten i hans verk *Oneself as Another*. Ricoeur belyser med sitt identitetsbegrepp hur den personliga identiteten ständigt måste förhålla sig till andra subjekt. Det blir således alltid en relation mellan självet (the self) och andra (the other). Den personliga identiteten blir alltid definierad *mot* något, och har således en exkluderande verkan. Ricoeur (Ibid: 58) skiljer på identitet som dels selfhood (ipse) och dels sameness (idem).

Identitet som selfhood försöker besvara frågan ”vem?” *Vem är jag? Vem är du? Vem gjorde det?* Det är egenskaper som tillskrivs en enskild och specifik individ i syfte att identifiera *vem* personen är. Identitet som sameness syftar i stället på frågan ”vad?” *Vad är det?* Då tillskrivs i stället identiteten egenskaper av likheter; ett tillstånd av att vara det samma som någon eller något. På så sätt får en identitet mening utan att ta hänsyn till skillnaden mellan de individer som tillskrivs egenskapen (Ibid: 97). Ricoeur ser inte heller en personlig identitet som något statiskt eller absolut. En person kan tillskrivas multipla identiteter, beroende på de sociala associationer och egenskaper som en viss grupp eller individ anses besitta. Att använda sig av en förenklad syn på identitet anser jag bromsar förståelsen för hur människor ser och förstår både sig själva och andra. Ricoeurs styrka ligger just i hans skarpa inblick i subjektets beroende av andra subjekt. Hans identitetsbegrepp bidrar således till en mer komplex förståelse människan som en social individ. På så sätt anser jag att Ricoeurs identitetsbegrepp utgör en god grund för att kunna förstå människors identitetsskapande ur ett sociologiskt perspektiv.

3.2 Identitetsskapande som en inre respektive yttre process

Med Ricoeurs identitetsbegrepp som grund har jag valt att göra en uppdelning mellan två huvudsakliga aspekter av identitetsskapande. Detta för att göra Ricoeurs uppdelning mellan selfhood och sameness till ett mer adekvat analytiskt verktyg för uppsatsens ämne. Jag kommer att skilja mellan dels en *inre process* av identitetsskapande, där intervjupersonerna definierar sin egen identitet, och dels en *yttre process*, där intervjupersonerna identifierar andras identiteter. Den inre processen berör således själv-identiteten. Här kan både identitet som selfhood och sameness bidra till att definiera intervjupersonernas egen identitet. Hur beskriver och upplever intervjupersonerna sig själva? Den inre processen av identitetsskapande kommer således till uttryck när intervjupersonerna talar om sig själva. *Vem* eller *vad* anser sig de vara? Den inre processen innefattas också av när intervjupersonerna talar i första person plural; alltså i termer av *vi*. *Vem* eller *vad* är *vi*? Den yttre processen, däremot, kännetecknas utav att intervjupersonerna identifierar andra än sig själva. Även här kan både selfhood och sameness bidra till att definiera en identitet. I figur 1 har jag illustrerat uppdelningen mellan den inre och yttre processen av identitetsskapande. Genom denna uppdelning kan jag nå en mer komplex förståelse för hur intervjupersonerna tillskriver sig själva egenskaper, men även hur intervjupersonerna tillskriver andra personer egenskaper. För att bidra med ytterligare förståelse så kommer jag att se den inre och yttre processen av identitetsskapande som en form av *social kategorisering*.

Figur 1. Identitetsskapande som inre respektive yttre process.

3.3 Social kategorisering

Socialpsykologen John C Turner (1999: 21) beskriver social kategorisering som något där en social grupp tillskrivs en eller flera gemensamma egenskaper. Emellertid är det viktigt att skilja mellan en *social grupp* och en *social kategori*. Turner (Ibid: 27) ser en social kategori som en kognitiv representation av det sociala livet i grupper. Det krävs sociala grupper för att sedan kunna kategorisera både sig själv och andra in i dem. Människor kategoriseras in i sociala grupper baserat på en diffus sammansättning av attribut eller egenskaper. Dessa attribut kan vara attityder, beteende, kultur och så vidare (Ibid.). Det sker således en stereotypisering av individer, det vill säga; individerna representerar en social grupp snarare än sina egna, individuella personligheter. Genom Turners resonemang om social kategorisering vill jag visa hur intervjupersonerna identifierar andra utifrån sin egen närmiljö. Men jag kommer, som Turner också understryker, visa på hur stereotypiseringen och den sociala kategoriseringen även kan styrka intervjupersonernas egna identiteter. På så vis vill jag även visa hur de inre och yttre processerna av identitetsskapande kan samverka med varandra. Som Ricoeur (1992: 140) fastslår så kan självet (the self) och det andra (the other) aldrig bli separerade. Självet består av en relation mellan den samme (the same) och den andre (the other) – och således blir subjektet alltid definierat gentemot andra subjekt. På så vis samspelar både identitet som sameness och selfhood inte bara på hur intervjupersonerna identifierar sig själva, utan även andra.

3.4 Platsens betydelse - place och space

För att ge en ytterligare komplex bild av intervjupersonernas identitetsskapande kommer jag även att använda mig av de två begreppsparen *place* och *space* – introducerat av John Agnew (2005), professor i geografi. Agnew (2005: 82) definierar begreppsparen som:

“Space refers to a location somewhere and place to the occupation of that location.

Space is about having an address and place is about living on that address.”

Agnew menar att *space* refererar till en plats eller ett ställe, medan *place* blir den platsens utrymme. Jag kommer emellertid att använda mig av Agnews begreppspar som grund för en egen tolkning av *place* och *space*. Jag kommer att utforska två olika aspekter av identitetsskapande. Dels något som kan kallas en rumslig form (*place*), där intervjupersonerna identifierar sig själva utifrån sin egna upplevda närmiljö. Med det menar jag det bostadsområde där intervjupersonerna bor. Den miljön blir rumslig i den meningen att det är intervjupersonernas omedelbara närhet; det är i den miljön de bor i och således rör sig i varje dag. Jag kommer även skilja på något som kan liknas vid en tidslig eller abstrakt form av identitetsskapande (*space*), där intervjupersonerna tillskriver identiteter på individer som inte är i deras närhet, det vill säga personer som inte bor i deras område. Formen blir tidslig i den meningen att de personer som intervjupersonerna identifierar befinner sig på avstånd från intervjupersonerna. Jag kommer således se *place* som intervjupersonernas egna närmiljö, deras villaområde. När de talar om sitt eget villaområde och de människor som det inhyser, så identifierar de det området som *place*. När de talar om andra bostadsområden som inte är i deras närhet, så blir det i stället en mer abstrakt form av identitetsskapande – de tillskriver områden som *space* egenskaper och attribut. Som Agnew (Ibid: 81) också poängterar blir *space* en abstraktion av *places*. Intervjupersonerna kommer att, utifrån sin egen närmiljö (*place*), beskriva och tillskriva andra bostadsområden (*space*) och dess individer vissa egenskaper. Anledningen till att jag tar med Agnews begreppspar, och dessutom gör en egen tolkning av dem, är för att tillföra en ytterligare dimension i intervjupersonernas identitetsskapande. Jag anser att det är viktigt att belysa den rumsliga samt tidsliga skillnad mellan att tillskriva både individer och platser en identitet, just för att förutsättningarna för att kunna göra så är olika. Att identifiera intervjupersonernas egen närmiljö är något annat än att tillskriva en identitet på ett område som intervjupersonerna faktiskt inte befinner sig i. Med *place* och *space* kan jag nå en djupare förståelse för varför vissa områden och individer tillskrivs en viss identitet.

4. Metod

I det här avsnittet kommer mitt empiriska material att diskuteras. Jag kommer till att börja med diskutera uppsatsens epistemologiska grund. Hur har jag gått till väga för att nå kunskap om det jag valt att studera? Jag kommer sedan gå in på utifrån vilken grund jag har tolkat mitt material. Vidare kommer jag att klargöra för min förförståelse. Jag kommer sedan att diskutera mitt urval för att senare gå in på utförandet av intervjuerna. Avslutningsvis kommer jag diskutera mina etiska överväganden.

4.1 En fenomenologisk grund – fokus på livsvärlden

Eftersom uppsatsen behandlar identitetsskapande krävs en metod som genererar djupgående data. Jag behöver höra hur de boende i villaområdet upplever sig själva och andra; hur de tänker och resonerar. Jag ansåg att intervjuer med de boende i området skulle hjälpa mig att besvara mina två frågeställningar. Genom att låta intervjupersonerna själva få reflektera och prata fritt kan jag nå en djupare förståelse för hur de upplever sig själva och andra. Min metod vilar på en *fenomenologisk* grund. Fenomenologi som metod kan sammanfattas som en term som fokuserar på ett intresse av att förstå sociala fenomen utifrån aktörernas egna perspektiv och att försöka förstå världen så som den upplevs av dem (Kvale 2011: 42). Aktörerna i det här fallet blir mina intervjupersoner. Jag behöver höra hur de tänker och resonerar för att nå en förståelse för hur de upplever sig själva och andra. Filosofen Maurice Merleau-Ponty betonar att det väsentliga i en fenomenologisk metod är *beskrivningen* av världen så som den upplevs (Spiegelberg 1960: 545). Det är intervjupersonernas *livsvärld* (lebenswelt) jag fokuserar på, det vill säga; hur de upplever världen (Ibid). Merleau-Ponty menar att livsvärlden är ett på förhand givet antagande om en objektiv värld (Ibid). Intervjupersonernas livsvärld kan således ses som den vardagliga värld som de agerar i varje dag. Mitt fokus är att försöka erhålla beskrivningar av intervjupersonernas egna vardagsvärld och förstå hur den direkt upplevs utav dem, för att sedan kunna *tolka* innebörden av de beskrivna fenomenen (Kvale 2011: 43).

4.2 Hermeneutisk meningstolkning

Två andra centrala begrepp inom den fenomenologiska metoden är *tolkning* och *mening*. Med intervju som metod vill jag tolka meningen i de teman som intervjupersonerna tar upp. Min analys bygger på en hermeneutisk meningstolkning av mitt insamlade material. Hermeneutikens grundprincip är att en förståelse för något vill nås (Hartman 2004: 106). Jag har på så vis tolkat intervjupersonernas uttalanden för att utvinna meningar ur deras beskrivningar. Jag ikläder mig således rollen som *uttolkare* av det material jag samlat in. Den hermeneutiska tolkningsprocessen i intervjusammanhang sammanfattas av Steinar Kvale (2011: 230) i tre punkter. För det första har vi *självförståelsen*. Här försöker jag som uttolkare formulera den mening som intervjupersonerna själva upplever i det de säger. Det rör sig således om en omformulering i koncentrerad form av det som intervjupersonerna sagt så som det uppfattas av mig som uttolkare (Ibid). Vidare har vi det som Kvale beskriver som det *sunda förnuftets kritiska förståelse*. Tolkningen går här utöver intervjupersonernas självförståelse, men förblir inom det sunda förnuftets förståelsekontext (Ibid: 231). Här kan tolkningen utgå från en vidare förståelseram än intervjupersonens egen. Fokus kan läggas på antingen uttalandet och dess innebörd eller personen som faller det. Vad kan detta uttalande säga om personen i fråga? Eller; vad kan detta yttrande ha för

innebörd? Avslutningsvis har vi den *teoretiska förståelsen*. Här tillämpas en teoretisk ram för tolkningen av ett uttalande. Här nyttjar jag mitt teoretiska ramverk som presenterades i kapitel tre.

4.3 Semistrukturerad intervju

Min intervjumetod skulle kunna definieras som det samhällsvetaren Martyn Denscombe (2009: 234) kallar för en semistrukturerad intervju. Med det menas att jag har en lista med ämnen och frågor som ska tas upp under intervjun. Dessa frågor bearbetas sedan flexibelt. Huvudtanken med semistrukturerade intervjuer är just att låta intervjupersonen utveckla sina idéer och tankar så mycket som möjligt (Ibid). Mitt val av att använda mig av semistrukturerade intervjuer grundar sig i just dess flexibla karaktär. Att inte hålla sig tvångsmässigt till ett intervjuschema ser jag som en stor fördel i kvalitativa intervjuer. Jag kan ställa följdfrågor som inte finns nedskrivna i intervjuschemat, just för att utvinna så mycket som möjligt av intervjun. Huvudsaken är att intervjuschemats samtliga teman ska ha tagits upp när intervjun är slut. Jag utformade ett intervjuschema med de frågor och teman som jag ville ta upp under intervjuerna (se bilaga 1). Frågorna formulerade jag så att de skulle ha en så öppen karaktär som möjligt, just för att intervjupersonerna själva skulle få beskriva så mycket som möjligt.

4.4 Förförståelse

Fenomenologin ägnar sig åt mänskliga erfarenheter; ett fenomen är något som redan är bekant för oss genom våra sinnen (Denscombe 2009: 111). Att försöka förklara eller förstå ett fenomen är emellertid inte samma sak som att direkt uppleva det genom sina sinnen. Jag som uttolkare måste kunna stänga av övertygelser baserade på "sunt förnuft" (Ibid: 116). Men det menas att om jag i ett forskningssyfte ska få en tydlig bild av hur intervjupersonerna uppfattar världen måste jag stänga av mina egna övertygelser och uppfattningar om de teman som tas upp, och fokusera på hur intervjupersonerna upplever det (Ibid). Således krävs det en diskussion om huruvida min roll som uttolkare kan påverka tillförlitligheten i min insamlade data. Min roll som uttolkare är i detta fall något speciell; jag är uppvuxen i det villakvarter där studien äger rum. Förvisso känner jag inte intervjupersonerna, men jag stiger ändå inte in i villakvarteret som en främling. Bostadsområdet är jag väl bekant med, och det gäller även hela staden och dess andra bostadsområden. Vad kan detta ha för påverkan på studiens resultat?

Jag ser min förförståelse som en stor fördel för att kunna förstå intervjupersonerna. När de pratar om olika områden så vet jag mycket väl vilka områden de pratar om. Jag har exempelvis själv en uppfattning om att vissa bostadsområden i staden har sämre rykte, och det var detta som gjorde mig intresserad av att studera detta närmare från början. Det vill säga; jag är redan medveten om fenomenet, vilket är en förutsättning för att inta en fenomenologisk infallsvinkel. Jag vill på så vis bidra med

ytterligare förståelse för något som jag själv har upplevt. Det viktiga är att jag inte baserar min förståelse på mina egna erfarenheter – jag låter i stället mitt empiriska material förklara det för mig.

En annan viktig aspekt av min förförståelse är att jag inte får känna intervjupersonerna. Eftersom jag själv är uppväxt i området så är detta av extra vikt, eftersom det kan ha en betydande inverkan på studiens resultat. Om intervjupersonerna vet vem jag är så är detta en förförståelse från intervjupersonernas sida som kan tänkas påverka svaren och synen på mig som intervjuare. Eftersom jag är uppväxt i området så är jag också bekant med de personer som bor på samma gata som mitt föräldrarhus. Jag valde därför ut hushåll som inte ligger vid mitt föräldrahus närhet. I stället valde jag hushåll som var belägna längre bort, men fortfarande tillhörande samma område. Villaområdet är stort, och jag ser inte att min anonymitet som ”forskare” är hotad, även om jag kommer ifrån villaområdet ursprungligen.

4.5 Urval

Jag kommer nu att närmare diskutera mina tankar om urvalet. Hur har jag valt ut mina intervjupersoner? Jag kommer först att redogöra för urvalskriterierna. Vidare kommer jag förklara hur jag valde ut intervjupersonerna.

Mina urvalskriterier kan tyckas vara av mindre omfattande karaktär; jag är enbart intresserad av att intervjua boende i villaområdet Backa. Emellertid satte jag upp vissa kriterier som jag ville att intervjupersonerna skulle uppfylla. Förutom självklarheten att de skulle bo på Backa så ska de också äga villan. Om det bor en familj i ett hushåll så vill jag exempelvis inte intervjua barnen i familjen, utan de som äger villan och valt att bosätta sig i den. På så sätt kan jag få en bättre uppfattning om varför intervjupersonerna valt att bosätta sig på Backa. Ett annat kriterium jag hade var att intervjupersonerna inte skulle vara nyinflyttade till staden. Detta eftersom jag anser att om intervjupersonen har bott i staden en längre tid så har han eller hon en bättre uppfattning om staden och dess bostadsområden. Eftersom det är intervjupersonernas beskrivningar jag är intresserad av, så ser jag gärna att de kan beskriva och utveckla sina tankar så mycket som möjligt. Då tror jag det är en fördel att ha varit bosatt i staden en längre tid. Då har intervjupersonen antagligen en mer gedigen erfarenhet av staden än en nyinflyttad har. Med dessa två huvudsakliga urvalskriterier som grund har jag valt ut mina intervjupersoner.

Mitt empiriska material består av sex intervjuer av fyra kvinnor och två män i åldrarna 46 till 62. Jag ser inte blandningen av ålder som något problem. Det jag huvudsakligen är intresserad av är hur de uppfattar sig själva och andra som boende på Backa – inte huruvida deras ålder spelar in på deras uppfattningar. Min ambition är inte heller att göra en jämförande studie mellan män och kvinnor, och

därmed anser jag att det inte är något problem för studien att jag valt att intervjua två män och fyra kvinnor. Varför just sex intervjuer? Eftersom jag med min uppsats inte vill dra några generaliserande slutsatser, utan i stället fokusera på den enskilde individens upplevelser, så menar jag att kvantiteten av materialet inte är det väsentliga, utan kvaliteten. Således är min ambition att få ett så bra material som möjligt, snarare än att göra så många intervjuer som möjligt. Efter sex genomförda intervjuer ansåg jag att jag hade tillräckligt med material att jobba med, så därför genomförde jag inte fler.

Mina sex intervjupersoner valdes ut genom att jag gick in i slumpmässigt utvalda hushåll i området och ringde på. Hushållen var slumpmässigt utvalda i den bemärkelsen att jag inte visste vem eller vilka som bodde där. Jag presenterade mig själv och vad mitt ärende var. Jag berättade att jag just nu skrev en kandidatuppsats i ämnet sociologi och att jag skriver om hur människor boende på Backa upplever den staden de bor utifrån sin närmiljö. Jag hade även skrivit ett informationsblad som jag gav dem i hushållet (se bilaga 2). I informationsbladet presenterade jag mig själv och studien. Där skrev jag också ett utdrag av de frågor som intervjun skulle behandla. Anledningen till att jag i informationsbladet skrev ned frågor som jag skulle senare skulle ta upp i intervjun var för att låta intervjupersonerna fundera lite extra över dem. Att skriva ned och ”avslöja” vissa av frågorna i informationsbladet var något jag övervägde under betänksamhet. Jag är medveten om att jag kan gå miste om hur intervjupersonerna resonerar fram till sina slutpunkter när frågorna inte ställs direkt i intervjusammanhanget. Jag resonerade emellertid på det viset att jag trots detta kan be intervjupersonerna att förklara och utveckla sina resonemang under intervjun. På så vis kan jag antagligen få ut mer av svaren eftersom de redan fått chansen att fundera på dem lite extra. Vidare redogjorde jag sedan för de kriterier som jag krävde att den intervjuade skulle besitta, och om de var intresserade av att delta i studien. Ett hushåll avböjde, men när jag hade bokat sex intervjuer så nöjde jag mig med att ringa på fler hushåll. Jag tänkte genomföra de sex intervjuerna för att sedan överblicka mitt material.

4.6 Genomförande

Av de sex intervjuer jag utförde så var fyra av dem enskilda. Vid ett intervjutillfälle intervjuade jag två samtidigt. Det var då ett par, som jag egentligen hade för avsikt att intervjua var för sig, som frågade om det gick bra om jag intervjuade båda samtidigt. Jag insåg emellertid vad detta skulle kunna komma att innebära. Risken är att intervjupersonerna påverkas av varandras svar, och att någon form av konformitet riskerar att uppstå. Jag såg det dock som en intressant situation, eftersom jag kan lyssna på hur paret tillsammans resonerar och diskuterar om frågorna. Jag valde således att utföra intervjun med båda två samtidigt. Jag tycker utfallet var spännande, främst eftersom intervjun skilde sig från de andra enskilda intervjuerna. Paret diskuterade med varandra, berättade historier och de hade även skilda

åsikter i vissa fall. Då kunde den ena intervjupersonen ibland ifrågasätta den andres svar, och be honom eller henne att förklara hur den andre menade. Trots de risker det innebär att intervjua två personer samtidigt såg jag intervjun som lyckad och mycket spännande att lyssna på.

Samtliga intervjuer tog plats hemma hos intervjupersonerna efter bestämd tid. Intervjuerna spelade jag in med min Iphone. Jag anser att samtliga intervjuer blev lyckade. Till en början kunde vissa intervjupersoner vara lite försiktiga, och jag fick försöka få dem prata lite mer, men ett tag in i intervjuerna blev stämningen mer avslappnad. Den kortaste intervjun nådde 28 minuter, och den längsta intervjun sträckte sig till strax under 50 minuter. Övriga intervjuer hamnade på en tid mellan 30 och 35 minuter. När intervjuerna var genomförda så transkriberade jag samtliga intervjuer, för att sedan börja sammanställa och analysera materialet.

4.7 Etiska överväganden

Vid intervjuer i uppsatssyfte aktualiseras vissa etiska och moraliska frågor. I mitt fall är det informerade samtycket och konfidentialiteten av extra vikt, eftersom jag tagit del av intervjupersonernas privata liv och åsikter. Det informerade samtycket innebär att jag informerar intervjupersonerna om uppsatsens allmänna syfte och tillvägagångsätt. Här ingår också att informera om att intervjupersonerna väljer helt själva om de vill vara med, och att de har rätt att dra sig ur när som helst (Kvale 2011: 87). Detta var något jag tydligt informerade om när jag ringde på hushållen. Jag skrev också ned det på det informationsblad som jag delade ut till intervjupersonerna. Där berättade jag också hur intervjun kommer gå till och jag senare kommer att behandla materialet.

En annan viktig sak att ta hänsyn till i kvalitativa studier är att informera om de konsekvenser som det eventuellt kan bidra med att ställa upp i en studie (Ibid). Genom att informera om studiens allmänna syfte förklarade jag för intervjupersonerna vad jag vill undersöka med mitt material. Den information jag önskas få är inte särskilt "känslig". Jag vill fråga intervjupersonerna hur de upplever sig själva, sin stad, sitt bostadsområde och andra bostadsområden i staden. Jag anser därför det inte finnas någon risk att intervjupersonerna tar skada av studien. Emellertid har jag hela tiden varit noga med att tydligt informera intervjupersonerna om hur jag kommer gå tillväga och vad jag vill undersöka.

Med konfidentialitet menas att intervjupersonerna ska vara anonyma, och att den privata data som de ger mig inte kommer att avslöjas (Ibid). Jag informerade tydligt om att det är enbart jag som kommer att ha tillgång till den inspelade och transkriberade intervjun, och att de kommer förbli anonyma under hela arbetets gång. Intervjupersonernas namn är utbytta mot fiktiva. Jag valde också att göra hela staden anonym, och bara referera till "en mindre stad i södra Sverige". Bostadsområdena har även dem tilldelats fiktiva namn. I kapitlet som nu följer kommer intervjupersonerna få en närmare presentation.

Det gäller även staden som studien äger rum i, och de bostadsområden som kommer att nämnas i analysen.

5. En presentation

Tanken med det här avsnittet är att ge en presentation utav staden där studien äger rum och av de personer jag intervjuat. Först följer en presentation av intervjupersonerna. Vidare kommer jag att presentera staden. Eftersom det är intervjupersonernas perspektiv jag är intresserad av så kommer jag att låta deras citat fungera som en presentation utav staden och dess bostadsområden. Användningen av citat till trots så kommer det här avsnittet *inte* fungera som en analys, utan som en presentation av staden och dess bostadsområden. Syftet med avsnittet är i stället att läsaren ska ha en klar bild av intervjupersonerna, staden och dess bostadsområden när analysen senare påbörjas.

5.1 En presentation av intervjupersonerna

Fredrik är 53 år och kommer ursprungligen från en stad på västkusten. Han har fru och två barn, 18 och 22 år gamla. Fredrik flyttade till staden 1990 på grund av att han fick ett arbete som han hade sökt. Han bosatte sig då på Backa med sin fru och ett barn. Hans utbildning är på gymnasienivå med teknisk inriktning. Han jobbar idag som projektledare.

Lena är 51 år och kommer ursprungligen från en by i Skåne. Hon flyttade till staden och Backa 1992. Hon har två barn med sin man, en 16-åring och en 20-åring. Hon är utbildad sjuksköterska och jobbar nu på stadens vårdcentral.

Anna är 46 år och kommer ursprungligen från grannstaden. Hon flyttade med man och ett barn till Backa 1990. Nu har de tre barn, 14, 21 och 23 år gamla. Anna är utbildad förskollärare och jobbar idag som det.

Eva är 53 år och är född och uppväxt i staden. Eva är utbildad lärare, och jobbar idag som låg- och mellanstadielärare. Eva är fränskild och har tre barn, 12, 24 och 27 år gamla. Hon flyttade till villan på Backa 1984.

Birgitta är 62 år och kommer ursprungligen från Skåne. Hon lever tillsammans med Göran på Backa sedan 1979. Hon har ett barn från tidigare förhållande. Hon idag jobbar inom vård och omsorg.

Göran är 61 år och lever tillsammans med Birgitta. Göran har läst kurser i ekonomi och jobbar idag som handläggare på Försäkringskassan i grannstaden. Göran är född och uppväxt i staden.

5.2 ”En lagom stor stad”

Staden där studien äger rum är belägen i södra Sverige. Den är centralort i sin kommun som totalt har ungefär 30 000 invånare. I tätorten som staden utgör bor det ungefär 12 000 personer. Jag bad Fredrik att beskriva staden, och han svarade att det är ”en typisk industristad... [...] inte alls så mycket folk på gatorna... det är helt tomt”. Just att det är en liten stad där det inte händer så mycket är något som återkommer i intervjupersonernas beskrivningar av staden. Även att det är folktomt på gatorna i stadens centrum. Anna menar att staden är en ”liten sömnig småstad – det händer inte så mycket”. Lena beskriver staden som en ”fridfull, liten stad”. Även om det inte tycks hända så mycket i staden så vänds den tillsynes negativa aspekten till något positivt. Detta i form av att staden upplevs som fridfull och lugn. Att stadsborna i stället åker in till närliggande städer och handlar gör att stadskärnan fräntas den ”shoppinghets” som kan uppstå i en stads centrum. Anna förklarar att staden är lugn och trygg, och att hon tycker det är en fördel med närheten till större städer. Hon menar att: ”jag kan välja när jag vill åka till en storstad [...] det är skönt att inte ha storstadspulsen här”. Göran menar att det är ”en lagom stor stad”. Även poängterar att närheten till andra städer är en fördel. Han säger också att ”det är lugnt och fridfullt här på de flesta ställen, det är en bra stad att bo i helt enkelt”. Enligt intervjupersonerna upplevs således staden som liten och händelselös. Detta gör även staden fridfull och lugn. Det är mestadels tomt i stadskärnan och stadsborna tar sig till närliggande städer för att shoppa. Låt oss övergå till att se hur de olika bostadsområdena upplevs.

5.3 Bostadsområden

Åtminstone fyra bostadsområden kommer återkommande att nämnas i analysen. Nedan följer en presentation av de bostadsområden som kommer att nämnas. Tanken är att beskrivningen ska vara kortfattad, just för att mycket av det som sägs och nämns senare kommer tas upp i analysen.

För det första har vi bostadsområdet Backa där studien äger rum. Det är således också i Backa intervjupersonerna bor. Backa är ett villaområde som tar sin början ungefär en kilometer från stadskärnan och breder ut sig i ett område med en omkrets på ungefär tre kilometer. Backa består av villor och några radhuslängor. Villorna är i sin tur utformade som antingen kedjehus eller som fristående hus. De första husen byggdes på 1950-talet, men området har senare expanderat och villor har byggts i etapper fram till tidigt 1980-tal. I området återfinns även två dagis och flera lekplatser. Anna beskriver Backa som ett ”attraktivt barnfamiljområde med nära till stan och nära till skola”. Hon menar också att det inte finns några genomfarter eller stora vägar i området. Även Fredrik nämner Backas lugna atmosfär när jag frågar honom hur det är att bo på Backa. Han anser att det ”det är inte så mycket spring [...] det känns som en återvändsgränd, man går inte bara förbi”. Han tillägger också att det känns tryggt

att bo på Backa. När jag frågar vad det är för personer som bor på Backa, så svarade Göran att ”pensionärer och barnfamiljer... [...] vanliga arbetare, kontor och fabriker”. Anna menar att de flesta backabor är ”arbetande medelsvenssons med svenskt ursprung”. Anna menar vidare att det ”inte är många med utländskt härkomst som bor här på Backa faktiskt”. Backa anses således vara ett lugnt område med främst barnfamiljer och pensionärer. Enligt Anna är det också en majoritet svenskfödda.

Harberget är ett område som är etablerat ungefär tre kilometer från stadskärnan. Området består enbart av hyresrättslägenheter som är uppförda i slutet av 1960-talet. Harberget anses av alla intervjupersonerna, tillsammans med Grönadal, vara det område som har mest sociala problem i staden. Birgitta menar att ”det är folk med alkoholproblem som inte har någon annanstans att bo som bor där”. Hon menar vidare att ”socialen, ja, dom måste ju sätta dom här människorna någonstans”. Fredrik upplever Harberget som ett område där personerna ”har dåligt ställt eller är dom som är invandrare i stan”. Harberget är också ett område som anses ha dåligt rykte i staden. Anna förklarar att: ”när man pratar med folk så har det dålig status... [...] Ja, harberget, där kan man inte bo”.

Grönadal är ett lägenhetsområde som ligger ungefär två kilometer från stadskärnan. Området består av hyreslägenheter, men även en del bostadslägenheter. Området ses, tillsammans med Harberget, vara det område som har mest sociala problem i staden. Intervjupersonernas beskrivningar av Grönadal är snarlika de som ges om Harberget. Det anses vara ett område med missbruk och många invandrare. Eva menar att Grönadalsbor ”inte är svenskar... eller dom har ett sådant utländskt utseende”. Hon tillägger även att husen på Grönadal är ”gråa och tråkiga”. Lena förklarar att Grönadal är ett problemområde ”just på grund av det är så många olika nationaliteter”.

Björkholmen är ett bostadsområde som enbart består av villor. Björkholmen är beläget ungefär fem kilometer från stadskärnan ute vid havet. Området är blandat med dels nybyggda större villor och äldre större villor. Björkholmen ses som intervjupersonerna som ett exklusivare område där de med mer pengar bor. Fredrik menar att Björkholmen utmärker sig på det sättet att det är ”dom rika” som bor där. Birgitta förklarar att Björkholmen är stadens ”gräddhylla”. Göran menar att på Björkholmen bor de som ”kommit högre upp i samhället”.

6. Analys

I det här kapitlet följer analysen. Den kommer vara uppdelad i två större underrubriker. Först följer delen ”Att kategorisera sig själv” som sedan följs av avsnittet ”Att kategorisera andra”. I den första delen kommer intervjupersonernas själv-identitet tas upp. Hur beskriver de sig själva och det område de bor i? Första avsnittet ska emellertid inte ses som enskild analys, utan ska ligga som grund för att ytterligare kunna förstå temat i analysens andra del, ”Att kategorisera andra”. Där kommer jag ta upp

hur intervjupersonerna ser på stadens andra bostadsområden och människorna som de inhyser. Genom att börja med att analysera hur intervjupersonerna identifierar sig själva vill jag bidra med en ökad förståelse för hur de identifierar andra.

6.1 Att kategorisera sig själv

I den här delen av analysen kommer jag att fokusera den inre processen av intervjupersonernas identitetsskapande. Jag kommer att visa hur de med hjälp av andra tillskriver både sig själv och andra en viss identitet.

6.1.1 En typisk backabo

När jag bad intervjupersonerna att beskriva en typisk backabo så var det särskilt en benämning som återkom, nämligen ”medelsvensson”. När jag senare bad dem att definiera vad en medelsvensson är så fick jag också liknande svar. Jag frågade Anna vad det är för personer som bor på Backa. Hon menar att ”dom flesta Backabor är arbetande medelsvenssons med svenskt ursprung”. Hon tillägger även att ”det är inte många med utländsk härkomst som bor här uppe”. När jag sedan frågade vad hon menade med begreppet medelsvenssons funderade hon ett tag, för att sedan svara att det är en ”medelålders person som jobbar”. Fredrik beskriver en medelsvensson som en person som är ”mellan 50-60 år, och vars barn har lämnat området [...] och är en typisk kontorsarbetare”. Fredrik poängterar även att en backabo är född och uppvuxen i staden, och detta är något som också Eva nämner. Birgitta menar att medelsvenssons har ”vanliga ordinära jobb och ägnar sig åt vanliga ordinära saker på fritiden”. Det är snarlika beskrivningar som intervjupersonerna ger. Backa är ett villaområde som hyser ”medelsvenssons”. Jag började ställa lite mer frågor personerna som bor på Backa, vad kännetecknar dem mer specifikt? Göran förklarar att:

området är ju som sagt väldigt blandat... det är pensionärer och barnfamiljer... dom som inte är pensionärer jobbar ju... [...] vanliga arbetare, kontor och fabriker och vad det kan vara för nånting... [...] när dom äldre flyttar ut så flyttar dom yngre in... barnen köper husen eller barnbarnen till och med... ja...

Att de yngre personerna tar över sina föräldrars hus är något som Lena också nämner: ”jag tror dom är trogna sina hus här... och lämnar gärna över det till något av sina barn”. Intervjupersonernas beskrivningar av en backabo säger oss att det är en ”medelsvensson” som antingen arbetar eller är pensionerad. Enligt Eva, Fredrik och Anna är de även uppväxta i staden och har svenskt ursprung. Vi

kan också se hur en backabo beskrivs som att ha barn. Om backabon inte bor som en barnfamilj så är backabon pensionerad och har barnen utflyttade.

6.1.2 Medelsvensson som social grupp

Genom att låta intervjupersonerna beskriva en typisk backabo så låter jag dem beskriva den miljö de själva är en del i, men i generaliserande termer. Vad är det för människor som bor i det område där de själva valt att bosätta sig? I stället för att svara i termer av sig själva, så beskriver samtliga intervjupersoner en *prototyp* av den typiske backabon (Turner 1987). Det vill säga att de tillskriver, i detta fall, en hypotetisk individ vissa egenskaper. En medelsvensson blir således en prototyp av en social grupp. Den sociala gruppen *skapas* av intervjupersonerna. De kategoriserar in sig själva i en referensgrupp som de själva anser sig tillhöra, men de kategoriserar även in andra i samma referensgrupp. Som jag klargjorde i teoriavsnittet baserar sig den sociala kategoriseringen på de egenskaper som en individ tillskriver sig själv eller andra; egenskaper som är förknippade med vissa sociala grupper (Turner 1987). I Paul Ricoeurs (1992: 140) ord definierar intervjupersonerna ”sig själva som andra”. Intervjupersonerna tillskriver sig själva (selfhood) en identitet med hjälp av likheter med andra individer (sameness). Bakom det tillsynes banala uttrycket ”medelsvensson” döljs således representationer av en viss social grupp där vissa anses ingå och andra inte. Men vilka är dessa representationer?

6.1.3 Att kategorisera en medelsvensson

Vi kollar återigen på de beskrivningar av en typisk backabo som intervjupersonerna ger. Samtliga intervjupersoner nämner att det är medelsvenssons som bor på Backa, och som vi kan se av citaten ger de även liknande definitioner av begreppet. Enligt Fredrik är det ”en typisk kontorsarbetare”. Göran och Birgitta förklarar båda att det är vanliga arbetare. Även Anna nämner att de är vanliga arbetare och betonar också att de har svensk härkomst. En medelsvensson förknippas således med bostadsområdet Backa, enligt intervjupersonerna. Enligt Turner (1987: 87) kännetecknas en social grupp bland annat av formandet av sociala normer. Normerna upprätthålls och reproduceras inom gruppen. En norm i detta avseende blir således de karaktäristiska drag som intervjupersonerna tillskriver sig själva och andra utifrån den sociala grupp de anser sig tillhöra (Ibid: 59). Ju större konsensus det är i en grupp, desto större är också möjligheten för medlemmarna att upprätthålla vad som anses vara en korrekt beskrivning utav världen (Wetherell 1987: 154). Det vill säga, det kan bilda en uppfattning för medlemmarna hur något *är* eller *bör* vara. På så sätt kan vi, genom att lyssna på intervjupersonernas beskrivningar, avslöja vissa normer som råder inom den sociala grupp de anser sig tillhöra.

6.1.3.1 ”Vanliga ordinära jobb”

Vi kan se att en egenskap som tillskrivs en medelsvensson är att personen har ett arbete eller är pensionerad från sitt arbete. Detta kan ses som en norm inom den sociala grupp som intervjupersonerna anses sig tillhöra. Är personen arbetslös faller han eller hon ur kategorin. På så vis blir det svårare att identifiera sig med en backabo som är arbetslös; de avviker från en rådande norm inom den sociala grupp som intervjupersonerna anser sig tillhöra. När Göran säger att de som bor på Backa ”är pensionärer och barnfamiljer... dom som inte är pensionärer jobbar ju...” låter det självklart att backabon har ett arbete. Om personen inte har ett arbete anses han inte ha de karaktäristiska drag som en typisk backabo borde ha. När Birgitta beskriver en medelsvensson som personer som har ”vanliga ordinära jobb och ägnar sig åt vanliga ordinära saker på fritiden” ser vi speciellt ett ord som kan avslöja den starka gruppnorm som Turner (1987) nämner i sin teori, nämligen ordet ”vanlig”. Att betrakta något som vanligt eller ovanligt kan ses som något som är starkt förbundet till den sociala grupp en individ tillhör eller anser sig tillhöra; eftersom olika sociala grupper innehar olika normer (Ibid: 44). Att något anses som vanligt i en grupp behöver nödvändigtvis inte betyda att det anses som vanligt i en annan social grupp. När Lena beskriver en backabo som någon som har ”ordnade förhållanden, varit gifta och haft råd att köpa hus” kan vi också se hur vissa normer befästs. Backabon är en god samhällsmedborgare som gör det de ska; de arbetar, de har köpt en villa på Backa, de har oftast en respektive och bor inte ensamma. En ensamstående person på Backa avviker delvis från den norm som säger att den typiske backabon har en partner. Den enda intervjupersonen som inte lever i tvåsamhet är Eva, som är frånskild sedan 2004. På så sätt avviker Eva från den norm som säger att den typiske backabon ska leva med en partner och inte ensam. Ingen intervjuperson nämner att backabon är ensamstående, utan alla nämner att de antingen har barnfamiljer eller lever som pensionärer med barnen utflyttade. Till och med Eva förklarar att en typisk backabo är personer i 40-45-årsåldern ”med barn mellan 7-15... och sen sen ensamma par... lite äldre... som bor kvar så att säga”. Även om Eva själv är frånskild så beskriver hon hur en typisk backabo anses vara. Backabon beskrivs som en person som lever i den typiska kärnfamiljen. Det vill säga, en kvinna och en man lever tillsammans med sina gemensamma barn. De äldre som bor på Backa lever fortfarande tillsammans, men har barnen utflyttade.

6.1.3.2 Att kategorisera sig själv utifrån bakgrund

Fredrik beskriver backabon som ”född och uppväxt (i staden)... han har bott hela sitt liv här...” Anna beskrev, som vi såg innan, att backabon är ”arbetande medelsvenssons med svenskt ursprung”. Även Eva menade på att de allra flesta är uppväxta i staden och svenskt ursprung. Här kan vi ytterligare se ett karaktäristiskt drag för det som anses vara den typiske backabon. Som vi kan se av citaten ovan tillskriver sig Fredrik, Eva och Anna en identitet som backabo som någon har svenskt ursprung och är

uppväxt i staden. De betraktar således sig själva som svenskar. Men det intressanta är att de betraktar den sociala grupp de själva anser sig tillhöra vara en grupp av personer med svenskt ursprung och som är uppväxta i staden. Om en familj, eller enskild person, med utländsk härkomst flyttar till Backa avviker de från den norm som säger att den karaktäristiske backabon är svensk och uppvuxen i staden. Vi kan då även urskilja en etnicitetsaspekt i identitetsskapandet. Att bo på Backa betraktas som "svenskt".

6.1.3.3 "Mellanskiktet"

Från att ha ställt frågor om vad som kännetecknar den typiske backabon så bad jag nu intervjupersonerna att vidga perspektivet. Hur ser de på Backa som område i förhållande till stadens andra områden? Fredrik svarar:

som jag upplever det... dom som är över medelkomstintagaren bor ju nära vattnet... typ Björkholmen då... och dom som har mindre förspänt bor på Harberget... och dom som är mellanskiktet, dom bor på Backa. [...] Och om det finns något område som utmärker sig... så är det ju Björkholmen med dom rika människorna... Och så har vi ju Harberget – så som jag upplever det – jag måste ju säga att jag inte har tillbringat så mycket tid i Harberget så jag vet inte hur dåligt det ser ut – men jag upplever det som dom som har det dåligt ställt eller dom som är invandrare i stan...

Fredrik gör alltså en uppdelning mellan tre bostadsområden i staden för att visa var han själv befinner sig. Han ger Björkholmen som ett exempel på det område där de som har mycket pengar bor, de "rika människorna". De som har mindre pengar och som är invandrare bor på Harberget. Backa tillhör "mellanskiktet". Även Göran beskriver Björkholmen som område med höginkomstintagare: "där har vi ju dom som kommit högre i samhället så att säga". Han menar också på att de som bor på Backa inte "är socialgrupp 1 om man uttrycker det så". Både Göran och Fredrik kategoriserar sig själva till att tillhöra ett socioekonomiskt mellanskikt. På så sätt har de bildat sig en uppfattning om vad de har gemensamt med vissa människor, men även vad som skiljer dem från andra (Wetherell 1987: 154). Detta är något som de också tillskriver vara karaktäristiskt för bostadsområdet Backa. Detta leder oss in till att diskutera platsens betydelse för intervjupersonernas identitetsskapande.

6.1.4 Backa som levda plats

Backa utgör intervjupersonernas levda plats (Agnew 2005: 83). Det är där de befinner sig, bor och rör sig varje dag. Det blir således den form av rumslig identitet (*place*) som jag diskuterade i teoriavsnittet. Intervjupersonerna tillskriver sig själva identitet utifrån sin egen upplevda närmiljö, sin levda plats. Således tillskriver sig intervjupersonerna inte enbart sig själva och andra en identitet genom att kategorisera in sig i en viss grupp, de identifierar även Backa som område. Detta kan vi se tydligt i Fredriks och Görans nyss nämnda citat. Fredrik identifierar sig själv att tillhöra ett socioekonomiskt mellanskikt, och enligt honom är Backa det område i staden som representerar den sociala grupp som han själv anser sig tillhöra. Han ser sig själv i förhållande till ”de rika” på Björkholmen och de som har det ”dåligt ställt” på Harberget. På så vis har Fredrik inte bara kategoriserat in sig själv i en grupp; han har kategoriserat *hela* den sociala grupp han anses tillhöra. Detta är omöjligt att göra om Fredrik inte har en uppfattning om stadens andra områden och de människor som bor i dem. Som Agnew (Ibid: 90) poängterar så kan platser aldrig bli separerade från varandra. Skillnaderna mellan platserna är, förklarar Agnew, mer eller mindre uttalade av de människor som uppfattar dem. Jag tolkar Agnews uttalande som att han betonar individernas sociala relationer mellan de olika platserna, och att det är människors uppfattningar – det vill säga tankar, rykten och fördomar – som utgör skillnaderna mellan olika platser. Människor tillskriver platser vissa egenskaper, vissa associationer, som senare utgör människors uppfattningar om vissa platser. Dessa egenskaper och associationer, menar jag, är de egenskaper som de tillskriver sig själva och andra. Genom detta kan jag belysa den levda platsens betydelse för hur denna inre identitetsprocess kan uppstå. Jag ser således intervjupersonernas själv-identitet, så som den blivit beskriven i den här delen, som en produkt av intervjupersonernas egen närmiljö. De beskriver sig själva i termer utav andra i deras omedelbara närhet; de som bor i samma bostadsområde. De använder sig av andra för att identifiera sig själva (Ricoeur 1992: 140). De tillskriver sig likheter med dem och känner sig tillhörande en social grupp. Dessa likheter, är som vi kan se, bland annat att backabon lever i en barnfamilj eller är ett pensionerat par. De är en del av kärnfamiljen, där fru och man lever tillsammans med sina gemensamma barn. De har arbete och är således inte arbetslösa, och de har även svenskt ursprung. På så vis kan vi se hur intervjupersonerna tillskriver Backa som *place* (Agnew 2005) egenskaper, inte enbart individerna som bor där. En förutsättning för att kunna göra denna indelning är att intervjupersonerna har en uppfattning om de andra bostadsområdena och de människor som de inhyser - vilket leder oss in till temat i nästa del. Där kommer jag att fokusera på intervjupersonernas yttre process av identitetsskapande, nämligen hur de tillskriver identiteter på andra som inte är boende på Backa.

6.2 Att kategorisera andra

Den här delen kommer att fokusera på intervjupersonernas yttre process av identitetsskapande. I det tidigare kapitlet, ”Att kategorisera sig själv”, lades fokus på att förstå hur intervjupersonerna tillskriver sig själva och individerna i sin närmaste omgivning en identitet. I detta kapitel kommer fokus i stället läggas på att förstå hur intervjupersonerna tillskriver individer som *inte* är i deras närhet en identitet, det vill säga, individer som inte bor på Backa. Jag kommer att börja med att fokusera på hur intervjupersonerna beskriver Björkholmen som område och de personer som bor där. Vidare kommer jag att gå in på identifieringen av Harberget och Grönadal och de personer som inhyses där.

6.2.1 Björkholmen – ”Gräddhyllan”

Som vi kunde se i slutet av förra kapitlet så kategoriserade sig Fredrik och Göran som en del av ett ”mellanskikt”, där Backa kunde placeras i mitten av dels ett rikt område, Björkholmen, och dels ett område som har det sämre ställt, Harberget. När jag bad intervjupersonerna att beskriva stadens olika bostadsområden och om det var några speciella områden som utmärkte sig framför andra, lät beskrivningarna av Björkholmen lika. Göran beskrev det som: ”Björkholmen... där har vi ju dom som kommit högre i samhället så att säga”. Birgitta nickade och tillade: ”Ja, dom bor på den så kallade gräddhyllan som man kallar det”. Lena berättar för mig att Backa, när de första villorna byggdes under 50- och 60-talet, var ett av stadens finare områden. Nu, däremot:

skulle jag säga att Björkholmen är det nya societetsområdet... man har hittat ut till havet igen... förr ville man bo centralt.

Här kan vi se hur intervjupersonerna tillskriver Björkholmen som ställe (*space*) en identitet (Agnew 2005). Detta gör de genom att peka ut vissa karaktäristiska drag som de anser att en björkholmenbo har. Göran kategoriserar en björkholmenbo som någon som kommit högre upp i samhället, Birgitta menar på att de boende på Björkholmen tillhör samhällets ”gräddhylla”. Fredrik beskrev, som vi kunde se i det tidigare kapitlet: ”Björkholmen med dom rika människorna”.

Här kan vi se hur intervjupersonerna distanserar sig från en björkholmenbo. De egenskaper de tillskrivit sig själva i det tidigare kapitlet går inte ihop med hur de ser på en björkholmenbo. Som Turner (1987: 86) poängterar så konvergerar en social grupps normer med den individuella positioneringen. I detta fall kan vi koppla den individuella positioneringen till Agnews (2005) *place*. Som vi kunde se i det tidigare kapitlet tillskrev intervjupersonerna sig själva och andra en identitet som tillhörande en viss social grupp, baserat på en uppsättning normer rådande i deras närmiljö (*place*). Dessa normer bekräftar

de likheter som de anser sig ha med andra individer, men det kan även avslöja de olikheter som de anser skiljer dem från andra individer (Ibid: 87). I detta fall ser vi hur de skiljer mellan en ”typisk” backabo och en ”typisk” björkholmenbo. För att ytterligare återkoppla till det tidigare avsnittet beskrev Birgitta en backabo som personer som har ”vanliga ordinära jobb och ägnar sig åt vanliga ordinära saker på fritiden”. En björkholmenbo skiljer sig således på det viset att de inte anses vara *vanliga* arbetare. I stället beskriver Birgitta att det är personer som bor på ”gräddhyllan”. Göran anser att de på Björkholmen har ”kommit högre i samhället”. De tillskriver sig inte likheter med personer på Björkholmen, de betonar i stället de olikheter som skiljer dem åt. De placerar sig själva, som backabor, och de andra, som björkholmenbor, i olika sociala grupper. Det har skett en *polarisering* av sociala grupper (Wetherell 1987: 170). Polariseringsen är en funktion av de normer som finns i den grupp intervjupersonerna själva identifierar sig med i relation till den grupp som de anser sig inte tillhöra (Ibid). Vi kan således se hur intervjupersonerna har skapat en social grupp bestående av en *prototyp* av en typisk björkholmenbo. De beskriver en typisk björkholmenbo och refererar sedan till en social grupp som helhet (Turner 1987: 79). Denna grupp strider mot den egna gruppens karaktäristiska drag och de ställs således mot varandra.

Intervjupersonerna har identifierat den sociala grupp i staden som de anser vara välbärgade eller rika, och således inte tillhörande stadens ”mellanskikt”. De personerna identifieras även med hjälp utav Björkholmen som område. De har skapat en social grupp som återfinns på *avstånd* från dem själva, det vill säga, de återfinns inte på intervjupersonernas levda plats (Agnew 2005). De har således identifierat Björkholmen som *space* en identitet efter intervjupersonernas egna upplevda närmiljö, *place*. Detta betyder att det inte enbart är en individs karaktäristiska drag som avgör om en individ tillskrivs en viss identitet eller inte, utan det är även platsens betydelse som avgör. I Paul Ricoeurs (1992) mening kan vi se hur intervjupersonerna identifierar en björkholmenbo med hjälp av vissa likheter (sameness) som anses spegla helheten i en social grupp och dess medlemmar. Björkholmen är, som vi kan se, förknippad med vissa associationer om hur individerna där är eller bör vara. Dessa associationer, menar jag, är starkt förknippade med backabornas egen upplevda position i staden. Det är hur en individ upplever sin egna upplevda närmiljö, sin egen position i staden, som avgör hur de kan se på andra. Ricoeurs uppdelning mellan identitet som *selfhood* och *sameness* är i ständigt samspel med varandra. Som Ricoeur (Ibid: 114) även poängterar, så går det aldrig att skilja begreppsparen åt; de samverkar ständigt med varandra. En individ måste således kunna identifiera sig själv för att kunna identifiera andra. För att dra en parallell mellan Ricoeur och John C Turner kan vi även se hur en individ inte enbart kan kategorisera sig själv, detta är en process som *alltid* involverar andra. Att kategorisera in sig själv i en social grupp betyder att individen utesluter andra att inte vara medlemmar i den egna gruppen. I stället

ser de sig själva som en del i en social grupp som i sin tur kännetecknar likheter och olikheter mellan de själva i relation till andra (Turner 1987: 88).

6.2.2 Harberget och Grönadal som ”problemområden”

När jag bad intervjupersonerna att beskriva stadens områden och vad som skiljde dem åt, så frågade jag även vilket område som de trodde hade störst sociala problem. Med sociala problem berättade jag att jag menade bland annat arbetslöshet, missbruk och kriminalitet. På den frågan svarade samtliga intervjupersoner Harberget. Vissa svarade också Grönadal. Lena menar att Harberget och Grönadal är problemområden ”just på grund av att det är så många olika nationaliteter, och allt vad det innebär”. Varpå jag frågade: vad innebär det? Lena berättade:

När man kommer från andra länder... tar man gärna med sig... och vill fortsätta leva på det sättet som man gjorde i sitt hemland... man har svårt att anamma lite grann av det svenska... delvis på grund av att dom inte får korrekt information, och delvis på grund av vi i Sverige är så förbannat tafatta att att bestämma 'du ska stanna, du ska inte stanna', då lever dom ju i en ovisshet som gör att dom påverkas utav det...

Lena menar att de sociala problemen i Harberget och Grönadal kan förklaras utifrån att individerna i de områdena tillhör olika nationaliteter. Jag frågar även Anna varför hon tror att Harberget har mest sociala problem:

Just för att det byggdes så mycket lägenheter på samma område...[...] Från början var det jättefina lägenheter med många barnfamiljer som bodde där men... ju bättre standard familjerna fick desto mer villor köpte dom i stället och lägenhetsområdena blev kvar till dom som har lägre social standard... och mycket folk samlades på liten yta... det skapar ju lite mer problem.

Anna menar i stället att problemet ligger i att det bor många individer på en liten yta och att de som bor där har låg ”social standard”. Anna tillägger även att socialen ”köper ju inte hus på Backa åt dom, utan då hyr dom ju en lägenhet där hyrorna är så låga som möjligt”, och syftar då på de socialens klienter. Även Birgitta menar att: ”socialen måste ju... ja, dom måste ju sätta dom här människorna någonstans”. Fredrik reflekterar över frågan och svarar att: ”när flera folk i samma samhällsklass samlas... då blir det... brist på sysselsättning skapar våld...” Här kan vi se hur Harberget, och även Grönadal, tillskrivs

en identitet som de områden som har problem i staden. Problemen skylls på att de som bor där tillhör olika nationaliteter, men även för att många människor bor på en liten yta. Både Birgitta och Anna menar att socialen placerar människor med dålig inkomst på Harberget. Intervjupersonerna har klara åsikter och uppfattningar om både Harberget och Grönadal som områden. Men vad grundar sig deras identifiering av Harberget och Grönadal i?

6.2.3 Att bilda sig en uppfattning

Jag frågar om det finns något allmänt rykte om Harberget och Grönadal i staden. Eva svarar att:

Ja, Harberget har ju tydligen ett rykte om sig att man inte ska bo där... [...] och Grönadal... jag har ju haft släktingar som bott där och sådär... och dom har ju lite... konstaterat att nu har någon kissat i hissen och sådant tråkigt... ja...

Även Anna fastslår ”att bo där har sämre rykte...” och syftar på Harberget. Hon förklarar att när hon pratar med folk så hör hon ofta att ”Ja, Grönadal – där kan man inte bo, eller Harberget – där ska man inte bo”. Jag frågar Lena om hon skulle kunna tänka sig att flytta till Harberget, och hon svarar då nej. Jag frågar varför, och hon svarar att: ”det är ryktet... och känslan av att känna sig otrygg”. Lena fastslår att Harbergets rykte är en anledning till att hon inte vill flytta dit. Något jag även lägger märke till under intervjuerna är hur intervjupersonerna nämner media som en bidragande faktor till att områdena har dåligt rykte. Eva menar att hon knappt aldrig är på varken Harberget eller Grönadal, utan att hon i stället läser i tidningen att ”nu har någon bråkat där och det har varit skadegörelse där...”. Även Anna menar att tidningen har skapat en bild av områdena. Hon säger att ”media pushar upp det dåliga ryktet”. Jag frågade ”på vilket sätt?” Anna förklarar att ”det är negativa bilder... när det händer någonting... bilstölder... våld... droger.” Här kan vi se hur intervjupersonerna tillskrivit Harberget och Grönadal som områden en identitet som ”problemområden”. Eftersom varken Harberget eller Grönadal tillhör intervjupersonernas levda plats (*place*) (Agnew 2005), är det av intresse att analysera vad det är som gör att platsen tillskrivs den här identiteten. Här kan jag utröna två huvudsakliga aspekter. Dels berättar intervjupersonerna om områdenas *rykte*. Harberget och Grönadal anses ha ett vedertaget rykte om sig att vara områden med problem. Dels har vi den *mediala bild* av områdena som intervjupersonerna beskriver. De berättar hur de även i media framställs som problemområden, och att det senare skapar en uppfattning om hur områdena är. Det är främst genom dessa två aspekter som intervjupersonerna format sin uppfattning om Harberget och Grönadal som områden. De har använt sig av *ryktet*; andras uppfattningar, och den *mediala framställningen*, som ett verktyg för att kunna tillskriva Harberget och

Grönadal som platser en identitet. De har således utifrån sin egna upplevda plats, *place*, konstruerat en uppfattning om ett *space*, eller egentligen två; Harberget och Grönadal (Ibid.). Det blir således fråga om en *tidslig form* av identifiering, där intervjupersonerna tillskriver platser som inte är sin närhet en identitet. Fredrik berättar även att han knappt aldrig varit på Harberget: ”nej, inte på fem år...” Även Eva säger att hon knappt aldrig är på Harberget. Fredrik menar också att: ”där kanske ser slumligt ut, alltså tror man att det våld och missbruk som pågår där”. Fredrik menar att ”där *kanske* ser slumligt ut”, det vill säga en spekulation. Även här ser vi hur den rumsliga och tidsliga formen av identitet skiljer sig, och hur Fredrik tillskriver området en identitet utefter vissa uppfattningar. Hade Harberget tillhört Fredriks levda plats, hade han troligtvis haft en annan uppfattning; då hade han antagligen *vetat* hur området ser ut. Vi kan även se att intervjupersonernas uppfattning grundar sig i föreställningar om personerna som bor på Harberget och Grönadal. De sociala problemen förklaras vara en orsak av att många personer bor på samma ställe. Enligt Lena är problemen också en produkt av att de personer som bor på Harberget och Grönadal har olika nationaliteter. Problemen skylls således vara en produkt av de individer som inhyser Harberget och Grönadal. Låt oss kolla lite närmare på hur intervjupersonerna beskriver de personer som anses bo på Harberget och Grönadal.

6.2.4 Att identifiera en harberget- respektive grönadalsbo

Jag bad intervjupersonerna att beskriva en typisk harbergetbo eller grönadalsbo, beroende på vilket område de hade sagt hade störst sociala problem. Eva berättar att hon ibland kör förbi Grönadal, och har du uppmärksammat ”att dom inte är svenskar... eller dom har ett sådant utländskt utseende”. Hon fortsätter även att beskriva Harbergets invånare som att det är ”tydligt invandrade” personer. Hon beskriver det som ”ja, damer i långa stora.... ja, du vet... tygstyckena”. Enligt Eva är det således invandrade personer som inhyser Harberget och Grönadal. Hon poängterar också att ”det är mycket människor som jag inte tror är uppväxta i staden”. Anna reflekterar också över frågan och svarar att:

Det är ju... det är mer blandning på folk... i ett villaområde är det ju oftast mer barnfamiljer kontra dom äldre då dom som har sina hus och inte sålt än... medan du har allt från den arbetslösa 19-20-åringen som har sin första lägenhet ända upp till det äldre pensionärsparet upp till 70-80 år... du har en mer bredd på kultur och social standard

Medan Anna ser Backa som ett mer homogent område med barnfamiljer och pensionärer så ser hon i stället Harberget och Grönadal som områden med en större ”blandning på folk”. Fredrik berättar att en typisk harbergetbo för honom är:

oftast en invandrare... han är... restaurang... eller... industriarbetare... och skälet till att dom samlas där är ju att dom pratar sitt eget språk... en grupps trygghet... backabon behöver ingen grupps trygghet...

Fredrik menar att harbergetbo oftast är invandrare, och att de har en grupps trygghet eftersom de talar samma språk. Han anser att backabon inte behöver en grupps trygghet på samma sätt, och det är anledningen till att de samlas på Harberget. Jag frågade honom om han kunde tänka sig att flytta till Harberget, varpå han svarade: ”Nej, för jag hör inte hemma i den gruppen”. Fredrik stannade upp lite, tänkte ett tag, sen fortsatte han: ”det blir... att jag känner mig som en invandrare i deras område”. Fredriks citat ovan belyser den *polarisering* (Wetherell 1987) utav grupper som vi även diskuterade tidigare. Fredrik säger att han inte ”hör hemma i den gruppen”, och att han skulle känna sig som en invandrare i deras område. Han identifierar sig således inte med personerna boende på Harberget. De strider mot hans egna sociala grupps normer. De är inte uppväxta i staden och de är inte svenskar. Området anses ha sociala problem så som fattigdom och missbruk. Detta förknippas inte med Backa och dess invånare. Han ställer sig i stället främmande till Harberget, och anser att han skulle känna sig som en invandrare i deras område. Han ser det som *deras* område, inte hans eget. Intervjupersonerna konstruerar återigen en social grupp utifrån vissa egenskaper som de anser representera just den gruppen. Turner (1987) kallar detta en *extremisering* (min övers.). Extremiseringen ligger i att de lyfter fram vissa egenskaper i prototypen som de anser spegla en hel grupp. Dessa egenskaper kan ha både negativa och positiva fördelar (Ibid: 87). I detta fall kan vi se hur de negativa egenskaperna lyfts fram. Anna beskriver en typisk harbergetbo som: ”Antingen så är den invandrare eller så är det en arbetslös som lever på socialbidrag”. Hon lyfter således fram personen som är arbetslös och som lever på socialbidrag för att spegla en hel social grupp. Birgitta menar att ”det är folk med alkoholproblem som inte har någon annanstans att bo som bor där... eller arbetslösa.” Även här kan vi se hur de negativa egenskaperna lyfts fram. Här menar Birgitta att de som bor på Harberget antingen har alkoholproblem eller är arbetslösa. Även invandrarna ses som personer som har det dåligt ställt. Eva beskriver: ”När dom kommer hit utan pengar och arbete så måste dom ju bo på det billigaste stället...” Här tar Eva för givet att det är invandrarna som bor på Harberget som är de fattiga. Eva förklarar vidare att:

Dom flyktingar eller invandrare som finns här... ja, dom bor ju på begränsade områden dom allra flesta... och då får ju dom områdena dåligt rykte naturligtvis.

I citatet ovan fastslår Eva att områdena får ”naturligtvis” dåligt rykte om de inhyser och flyktingar och invandrare. Här ser vi återigen tydligt hur epitetet ”invandrare” kopplas till negativa konnotationer – något som även tillskrivs Harberget och Grönadal som områden. Harberget- och grönadalsbon beskrivs inte enbart i termer av att vara arbetslös eller fattig, utan även att vara invandrare. Således kategoriserar även intervjupersonerna en person i staden utifrån sitt utseende och etnicitet. Som Eva beskrev så inhyses Harberget av damer i långa stora tygstycken och att de har ett tydligt utländskt utseende. Att vara invandrare i staden blir således kopplat till den typiske harberget- respektive grönadalsbon, det vill säga, att vara fattig, vara arbetslös eller att leva på socialbidrag. Likaså kategoriseras den svenskfödde att leva på antingen Backa eller det som beskrevs som det finare området, Björkholmen. Jag frågar Anna strax innan intervjuens slut: ”Vad tror du är den största skillnaden mellan en backabo och harbergetbo?”. Anna funderar ett tag över frågan och svarar slutligen: ”det är nog utbildning och nationalitet... det är nog den största skillnaden.”

7. Slutdiskussion

Den här uppsatsen har intresserat sig för hur intervjupersonerna, boende i ett villaområde i en mindre stad, konstruerar en identitet utifrån sin egna upplevda närmiljö. Mina två frågeställningar har varit: *Hur identifierar intervjupersonerna sig själva utifrån sin egna upplevda närmiljö?* samt *Hur identifierar intervjupersonerna andra boende i samma stad utifrån sin egna upplevda närmiljö?*

Resultatet i första delen av analysen, ”att kategorisera sig själv”, visar hur intervjupersonerna har skapat en social grupp som de kategoriserat in sig själva och andra i. Kategoriseringen bygger i sig på vissa karaktäristiska drag som en individ ska uppfylla för att kunna räknas som en medlem av den sociala gruppen. Således kan vi urskilja hur vissa normer råder inom den sociala grupp som intervjupersonerna identifierar sig med. Bland annat ska personen ha ett arbete eller vara pensionerad från arbetet. Personen ska också leva i en barnfamilj, eller som ett pensionerat par vars barn är utflyttade. Backabon representerar således kärnfamiljen; en man och kvinna lever tillsammans med sina gemensamma barn – eller så har barnen flyttat. Vi kunde även se hur backabon kopplades till en etnisk grupp; svenskar. Uppfyller en individ inte dessa karaktäristiska drag, så avviker de delvis från de normer som intervjupersonerna skapat tillsammans. Intervjupersonerna har således tillskrivit sig själva en identitet baserade på andra personer som de anser sig ha likheter med. De har identifierat ”sig själva som andra” (Ricoeur 1992: 140). Samtidigt har de, i Turners (1987) terminologi, kategoriserat sig själva och andra in i en social grupp baserade på de likheter som de anses ha med andra.

Ett annat resultat vi kan se är hur intervjupersonernas själv-identitet är en produkt av intervjupersonernas egna upplevda närmiljö. Den identitet de tillskrivit sig själva och andra som är

något som baserar sig på den rumsliga dimensionen av identitetsskapande – den levda platsen (Agnew 2005). I deras närmiljö råder i sin tur vissa normer om hur en medlem i gruppen är eller bör vara, dessa normer använder de sig av för att beskriva sig själva. Genom den rumsliga identifieringen bildas också en uppfattning om vad de som social grupp befinner sig i jämförelse med andra som inte bor på Backa, vilket leder oss in till resultaten i analysens andra del, ”Att kategorisera andra”.

I analysens andra del kunde vi se hur intervjupersonerna tillskriver personer som inte återfinns i deras egna närmiljö en identitet. Intervjupersonerna ansåg att Björkholmen var ett område där folk med mer pengar bor. Vi kunde se hur intervjupersonerna skapade en social grupp genom att peka ut karaktäristiska drag som kännetecknar en person som bor på Björkholmen. Dessa egenskaper och karaktäristiska drag ställdes sedan mot den sociala grupp som intervjupersonerna ansåg sig själva tillhöra. Det uppstod således en polarisering (Wehterell 87: 170) av två sociala grupper, utifrån intervjupersonernas perspektiv. Intervjupersonerna betonade de olikheter som skiljer dem från en björkholmenbo. De skapar en prototyp av den typiske björkholmenbon genom att tillskriva likheter (sameness) som anses spegla en hel grupp (Ricoeur 1992). Medan intervjupersonerna identifierar sig själva som ”vanliga arbetare” och medelsvenssons med medelinkomst, så anses Björkholmen och dess invånare tillhöra en annan social grupp – de ses inte som ”vanliga arbetare” och heller inte som några medelsvenssons. De anses i stället vara rika och området anses vara mer exklusivt. Vi kunde även se hur Björkholmen som *space* (Agnew 2005) tillskrevs en identitet utifrån de egenskaper och attribut som intervjupersonerna nämner. Platsen blir associerad som ett mer exklusivt område med rika människor.

Vi kunde även se hur Harberget och Grönadal identifierades som de områden i staden som har mest sociala problem. Intervjupersonerna använde sig bland annat av områdenas rykte och tidningarnas beskrivningar för att konstruera en abstrakt bild av Harberget och Grönadal som *space* en identitet. Vi kunde även se ett ytterligare exempel på hur intervjupersonerna skapade en social grupp baserade på vissa attribut och egenskaper. En harberget- respektive grönadalsbo beskrevs i negativa termer, så som att vara arbetslös, missbrukare eller socialbidragstagare. Harberget och Grönadal ansågs också förknippas med etnicitet – intervjupersonerna menade att de flesta där är invandrare. Vi kunde då således också se hur de negativa egenskaperna inte enbart förknippades till att beröra Harberget och Grönadal som områden, utan även stadens invandrare.

Den här uppsatsen har inte enbart visat hur intervjupersonerna utifrån sin egna upplevda närmiljö kategoriserar och identifierar andra personer i staden. Med den här uppsatsen har jag visat att det även återfinns anonyma och opersonliga relationer i mindre städer, och att de teman som jag tog upp i tidigare forskning inte enbart ska ses som något som försigår i storstäder. Som jag nämnde i början, så måste även småstaden ses som en komplex social miljö, där människor har anonyma relationer till varandra, och att de tillskriver identiteter, egenskaper och attribut till människor som de inte känner. Det sker

alltså i hög grad även i mindre städer. Jag har genom den här uppsatsen även visat den personliga identitetens komplexa funktion, och vad det innebär att tillskriva sig själv en identitet. Som Ricoeur betonar så går det inte enbart att definiera sig själv. Den personliga identiteten har alltid en exkluderande verkan – identiteten definieras alltid emot något (Ricoeur 1992: 97). Den personliga identiteten blir således inte särskilt personlig. I en social värld måste vi ständigt förhålla till andra subjekt, även om vi ställer en så till synes personlig fråga till oss själva som ”vem är jag?”. För att definiera oss själva, behöver vi alltid andra (Ricoeur 1992: 58). Med en sådan infallsvinkel är jag övertygad om att vi kan bringa större förståelse i många sociala fenomen som involverar orättvisor och ojämna maktförhållanden.

7.2 Vidare forskning

Jag anser att det finns ett flertal intressanta möjligheter till att kunna följa upp den här studien. En tanke är att göra ett omfattande uppföljande arbete som fokuserar på hela staden. Det hade varit intressant att jämföra identitetsskapandet av intervjupersonerna på Backa med personer boende i de andra områdena som nämns i analysen, det vill säga Björkholmen, Harberget och Grönadal. Hur ser de på staden och dess områden? Detta är frågor som den här studien inte kan svara på. Emellertid anser jag att jag lagt en god grund för en vidare förståelse för de fenomen som uppsatsens tar upp.

En annan tanke som kommit upp under arbetets gång är hur många av de samhälleliga normer som kan kopplas till Backa som område och de personer där i. Då tänker jag främst på kärnfamiljen, där en kvinna och en man ska anses leva tillsammans med sina gemensamma barn. Jag tänker också på normen om att ha ett arbete, och hur att vara arbetslös ses som ett utanförskap som inte hör hemma i den sociala grupp som intervjupersonerna anser sig tillhöra. Hur uppstår och reproduceras normerna? Detta skulle exempelvis kunna involvera intervjuer och observationer om hur föräldrarna uppfostrar sina barn; vilka värderingar framhävs? Vad anses vara det ”rätta”? Och hur kan värderingarna kopplas till individernas position och syn på sig själva i jämförelse med andra? Vidare anser jag att en viktig slutsats i den här uppsatsen är hur vissa områden och egenskaper kan kopplas till människors etnicitet. Vi kunde se hur epitetet ”invandrare” kopplades till de negativa egenskaper som associerades med områdena Harberget och Grönadal. Här är något som vidare forskning också skulle kunna studera närmare.

Källförteckning

- Agnew, John. (2005) Place: Space. I Cloke, Paul & Johnston, Ron (red.) *Spaces of Geographical Thought*. London: Sage.
- Asplund, Johan (1991). *Essä om Gemeinschaft och Gesellschaft*. Göteborg: Korpen.
- Bauman, Zygmunt (2010). *Att tänka sociologiskt*. Göteborg: Korpen.
- Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Elias, Norbert & Scotson, John L. (2010). *Etablerade och Outsiders*. Riga: Livonia.
- Gustafsson, Katarina (2006). *Vi och dom i skola och stadsdel – Barns identitetsarbete och sociala geografier*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Hartman, Jan (2004). *Vetenskapligt tänkande: från kunskapsteori till metodteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar & Brinkman, Svend (2011). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Le Grand, Elias (2010). *Class, Place and Identity in a Satellite Town*. Stockholm: Tryck & Media.
- Ricoeur, Paul (1992). *Oneself as Another*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Scholte, Jan Aart (2000). *Globalization – A Critical Introduction*. Hampshire: Macmillian.
- Simmel, Georg (1995). *Hur är samhället möjligt? – och andra essäer*. Göteborg: Korpen.
- Spiegelberg, Herbert (1960). *The Phenomenological Movement: A Historical Introduction*, vol. II. Haag: Nijhoff.

Turner, John C. (1987). *Rediscovering the Social Group: A Self-Categorization Theory*. Oxford: Blackwell.

Turner, John C (1991). *Social influence*. Buckingham: Open University Press

Wetherell, Margaret (1987). Social Identity and Group Polarization. In Turner, John C. *Rediscovering the Social Group: A Self-Categorization Theory*. Oxford Blackwell.

Wirth, Louis (1964). *On Cities and Social Life*. Chicago: The University of Chicago Press.

Bilaga 1

Intervjuschema (semistrukturerat)

Hampus Petersson

START:

- Berätta lite om dig själv! Var kommer du ifrån? Vad gör/gjorde dina föräldrar? Vad jobbar du som? Utbildning?
- Hur länge har du/ni bott på Hulta? Var bodde du innan?

STADEN:

- Hur skulle du beskriva som stad?
- är ju en relativt liten stad. Kan du försöka beskriva de olika bostadsområden som finns i staden? Finns det något tydligt skiljelinje mellan olika bostadsområden? Finns det några bostadsområden som utmärker sig på något sätt?
- Vilket område i skulle du säga har mest sociala problem (arbetslöshet, våldsbrott, missbruk)? Vad får det dig att tro att det är just det området som har mest sociala problem? Och varför tror du att det området har mest sociala problem?

BACKA:

- Hur skulle du beskriva Backa som område? Hur skulle du beskriva den typiska backabon? Hur är det att bo här? Varför valde du/ni att bo här?
- Hur var det att flytta hit? "Smälte" du/ni in snabbt i området? Hur blev ni bemötta? Vad var dina iakttagelser och tankar?
- Hur upplever du folket som bor på din gata? Är de trevliga? Pratar ni och umgås mycket?

- Du nämnde innan att ... var området i staden med mest sociala problem. Vad skulle du säga är den stora skillnaden mellan det området och Backa? Hur skulle du beskriva den typiska ...-bon? Och var skulle du säga är skillnaden mellan den typiska "backabon" och den typiska ...-bon?
- Skulle du kunna tänka dig att flytta dit? Om nej, varför inte?

Bilaga 2

Hampus Petersson

C-uppsats i Sociologi

VT 2012

Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Kontakt:

Mail: bjornhampus@gmail.com

Tel: 0708-277152

Vem är jag?

Mitt namn är Hampus Petersson och jag är född och uppväxt i Jag studerar just nu sociologi på Lunds universitet och håller nu på med mitt examensarbete, en så kallad C-uppsats. C-uppsatsen är ett mindre vetenskapligt arbete där jag själv ska formulera och besvara en sociologisk forskningsfråga.

Vad är sociologi?

Sociologi är en bred vetenskapsdisciplin som har samhället och dess aktörer som främsta studieobjekt. Sociologer forskar och utreder exempelvis hur samhällsliga fenomen som främlingsfientlighet och ojämställdhet kan uppstå och reproduceras, men det är även vetenskap som försöker förstå den sociala människan på ett mer grundläggande plan. En sociolog är, oavsett vad han eller hon studerar, intresserad av den huvudsakliga frågan; hur fungerar samhället?

Information om studien:

Staden är komplex miljö, oavsett om det rör sig om en större stad som Stockholm eller en mindre stad som I en stad lever vi nära andra människor, och även om vi inte känner alla invånare så måste vi förhålla oss till varandra på ett eller annat sätt. Min uppsats intresserar sig för att studera

den komplexa staden fungerar och hur dess sociala formationer kan skilja sig från miljö till miljö. Jag vill studera hur olika individer upplever sin närmaste miljö, och fokus kommer att läggas på folk boende i villaområden i Vad menar jag med ”närmaste miljö”? Jag menar helt enkelt de miljöer där vi utför de mest vardagliga av sysslor; huvudsakligen där vi bor, men även där vi jobbar och handlar varje vecka. En central fråga är hur ser vi på staden som helhet utifrån vår närmast upplevda miljö.

Hur kommer intervjun gå till?

Tanken är att jag kommer ställa lite frågor om dig själv och hur Du upplever det är att leva där du bor. Frågorna kan tillsynes te sig som enkla, men ge dem gärna lite extra tid och funderingar. (Frågorna återfinns nedan.) Hur lång tid intervjun kommer att ta beror på. Det är öppna frågor så att Du som intervjuperson ska kunna utveckla dina svar så mycket som möjligt. Det är med andra ord långt ifrån en enkätintervju där Du måste svara ett alternativ!

Intervjun kommer att spelas in via ljudupptagning. Det inspelade materialet är enbart till för att jag sedan ska kunna transkribera intervjun. Det är således ingen annan än jag som kommer att lyssna på den inspelade intervjun. *Kom ihåg att Du som intervjuperson är helt anonym i studien!* Ditt namn kommer att bytas ut mot ett påhittat, och bostadsområdet kommer också få ett annat namn. Det kommer inte ens framgå att det är i som studien ägt rum, utan i ”en mindre stad i sydöstra Sverige”. Observera också att din medverkan är helt frivillig och att du kan dra dig ur studien när du vill.

Här nedan följer ett utdrag av de frågor som kommer ställas under intervjun. Läs gärna igenom dem innan intervjun så du har hunnit tänka på dem lite!

- Berätta lite om dig själv! Var kommer du ifrån? Vad gör/gjorde dina föräldrar? Vad jobbar du som? Utbildning?
- Hur länge har du/ni bott i bostadsområdet? Var bodde du innan?
- Hur skulle du beskriva som stad?

- är ju en relativt liten stad. Kan du försöka beskriva de olika bostadsområden som finns i staden? Finns det något tydligt skiljelinje mellan olika bostadsområden? Finns det några bostadsområden som utmärker sig på något sätt?
- Vilket område i skulle du säga har mest sociala problem (arbetslöshet, våldsbrott, missbruk)? Vad får det dig att tro att det är just det området som har mest sociala problem?
- Hur skulle du beskriva Backa som område? Hur skulle du beskriva den typiska backabon? Hur är det att bo här? Varför valde du/ni att bo här?
- Hur var det att flytta hit? "Smälte du/ni in" snabbt i området? Hur blev ni bemötta? Vad var dina iakttagelser och tankar?
- Hur upplever du folket som bor på din gata? Är de trevliga? Pratar ni och umgås mycket?

Har du några frågor eller funderingar så finns mina kontaktuppgifter längst upp.

Med vänliga hälsningar,

Hampus Petersson